

Kolmannen asteen yhteys

Tehtäväni on käyttää kirjallinen puheenvuoro Tarmo Malmbergin journalismikritiikin imponoimana, erityisesti niiltä osin kuin kritiikki koskettelee omaa tutkimustani journalistisesta kulttuurista. Katson oikeudekseni vastata hieman vierestä - en pahasta tahdosta vaan siksi, että maaperä jolle Malmberg yrittää tutkija-kolleegoitaan houkuttaa on Malmberg-spesifi, ei journalismi-spesifi. Yritän muutamien lausein selvittää mitä tarkoitan.

Yhdyn Malmbergin kritiikkiin siinä, että suomalaisen journalismitutkimuksen suppeus, nimenomaan tutkimuksen filosofisten ja metodologisten lähtökohtien rajautuneisuus on halvaannuttanut journalismitutkimuksen kehitystä. Malmbergin ehdottama paluu saksalaiseen sanomalehtitieteeseen voisi olla hedelmällinen ekskursio metodologisesti. Ainakaan siinä ei olisi mitään menetettävää. Kun journalismin tutkimus on metodologisesti tarpeeksi pitkään vailla riittävää statusta, siitä seuraa luonnollisesti itsekritiikkiä, tutkimuksen kriisi ja lopulta kuhnilaista uuden paradigman etsintää. Tärkeää on kuitenkin havaita, että tutkimuksen kriisi ei ole journalismin kriisi eivätkä tutkimuksen ongelmat journalistisia ongelmia.

Malmberg toteaa, että "Ongelmana

ei ole se, että journalismin pitäisi samastua johonkin muuhun (kuten tieteen) puheeseen, koska se on itsessään aitoa vapauden realisoitua, johon arjen pätevät toimijat ovat kykeneviä", ja edelleen: "Emme voi postuloida journalismille ulkoapäin tavoitteita, jotka eivät ole sen omia, koska kulttuuri vapautena on olennaisesti juuri journalistien spesifissä toiminnassa." Tässä Malmberg on mielestäni aivan oikeassa. Journalismi on vapaata ja pätevää arjen toimintaa suhteessa journalismin tutkimukseen.

Ongelma syntyy nähdäkseni siitä, että tutkimuksesta käsin Malmberg pyrkii rakentamaan journalismille ontologista autonomiaa, joka asettaa juuri journalismin kaikkien välttämättömyyksien yläpuolelle. Tällainen vapauden raivaaminen on tietysti journalismin näkökulmasta kohteliasta ellei aivan imartelevaa, mutta se käsittejärjestelmä jota Malmberg käyttää häkellyttää tavallisen "arjen toimijan".

Malmberg puhuu journalismin omasta rationaalisuudesta, omalatauisesta massaluonteisen tekstiviestinnän järjestä. On vaikea nähdä, missä on tekstiviestinnän erityisyys suhteessa audiovisuaaliseen viestintään. Saksalaisen

sanomalehtitieteen syntyaikoina ei tietysti sähköisiä viestimiä vielä tunnettu, mutta se ei saisi rajoittaa nykytutkimuksen näkökulmaa. Kaikkien joukkoviestimien erityisyys on siinä, että niiden viesti on enemmän kuin sanomien summa. Väline sinänsä (McLuhanin tunnettu väite) on myös viesti, koska väline edustaa yhteiskunnallista instituutiota. Malmberg on ristiriitainen huomauttaessaan, että "journalismin ääni ei ole vain sitä, mitä journalistit tahtovat tai sanovat sen olevan. Journalismilla on oma rationaalisuutensa". Tämän jälkeen Malmberg selvittelee mitä se on. Toisin sanoen hän postuloi ulkoapäin journalismin olemuksen ja siten myös tavoitteet, koska olemus sisältää idean tavoitteista.

Ydinkysymys, jossa kannattaa pysyä pitempään on Malmbergin journalismispesifisyys. Mitä se on, mitä se edellyttää journalistilta, journalismin tutkimukselta, ihmiseltä?

Malmberg uhraa journalismispesifisyytensä alttarille silmääkään räpäyttämättä mm. sellaisia tavoitteita kuin objektiivisuus, informatiivisuus ja sananvapaus. Kaksi ensiksi mainittua ovat hänen mielestään "filosofis-tieteellisiä" kriteereitä ja sananvapaus "yhteiskuntahistoriallinen". Jos journalismi ei ole kaikkia näitä tai edes jotakin niistä palveleva instituutio, lopetettakoon se tarpeettomana, sillä journalismispesifisyys Malmbergin formulaatiossa jää sisältöä vaille. En ainakaan itse ole kyennyt käydystä keskustelusta hahmottamaan mitä se voisi olla. Kysymys kuuluu edelleen: missä on Malmbergin yhteys journalistiseen praksikseen? Käytännöstä ojennetaan mielellään käsi yhteistyön solmimiseksi. Toistaiseksi on käynyt niin, että tutkijat ovat käden sijasta ojentaneet

peilin, josta journalisti ei ole tunnistanut omia kasvojaan. Peilistä on katsonut joko pyhimys tai ryöväri, mutta ei tavallinen arkinen ahertaja, joka käsittelee uutisia kuin torikauppias lahnoja - niistä on päästävä nopeasti eroon, jotta ne eivät ehdi pilaantua.

Malmberg totesi, että hermeneuttisen tutkimusohjelman esittely johti allekirjoittaneen tuosta puolustuskannalle, oman menetelmän hovikelpoisuuden selittelyyn. Havainto oli aivan oikea, tuollaisissa tunnelmissa olin välillä itsekin. Mutta se ei ole nyt olennaista - olennaista ja mielenkiintoista on, että pyrkiessään puolestaan perustelemaan journalismispesifismiään pyrkii Malmberg rakentamaan journalismista hovikelpoista, jotakin sellaista, joka olisi arvollista tieteenalan tutkimuskohteeksi.

Käytännön journalismi ja tutkimus eivät voi niiden erilaisesta funktiosta johtuen kohdata praksiksen tasolla, siitä syntyisi enintään palvelututkimusta, mutta ei uutta teoreettista tietoa. Kohtaaminen näyttää vaikealta myös erityistieteen tasolla mm. metodologia-ongelmien vuoksi. Malmberg ratkaisee asian turvautumalla kolmannen asteen yhteyteen, filosofiaan. Sieltä hän etsii journalismin ideaa, mutta tapaakin vain ihmisen idean. Koska hän hylkää ihmisen idean journalismispesifisyyden ilmentyminä sananvapauden, objektiivisuuden ja informatiivisuuden hän joutuu johtopäätökseen, että journalismin ääni on jäänyt puolinaiseksi. Näin todella on, mutta journalismin ääni on jäänyt puolinaiseksi siksi, että ihmisen ääni on jäänyt puolinaiseksi. Journalistinen vapaus ei ole kuin osa ihmisen yleistä vapautta. Sen spesifisyys on siinä, että se on hyvin tärkeä osa.

Lyhyen tarkastelun ansaitsee

vielä kysymys determinismistä. Linaan jälleen Malmbergin **Journalismikritiikkiä** ilman selitteleviä johdantoja.

"Korhonen kuvaa maailmaa 4 myös ihmisen ideana, so. jonain transsendentaalina tai transsubjektiivisena ontologisena tasona. Se on transsendentaalinen, koska se perustelee jokaisen empiirisen subjektin vapauden mahdollisuuden ja se on trans- tai intersubjektii- vinen koska se myös sitoo jokaista yksittäistä subjektia. Mutta koska se on tätä, se voi olla vain subjektien omaa välitöntä intentionaalisuutta, koska vasta se tekee tämän päämääränasettelun sekä mahdolliseksi että sitovaksi."

Malmberg pyrkii tällä osoittamaan, että ei journalistinen vapaus em. käsitejärjestelmin kuvattuna olekaan aitoa vapautta vaan determinististä. Determinismi ei ole

seurausta järjestelmävälttämättömyyksistä tai historian kehityslaeista vaan siitä, että maailma 4 on ensin (välttämättä) edellytettävä, jotta toiminnan vapaus välttämättömyydestä voitaisiin perustella. Täysin ei-deterministiseksi journalistinen vapaus muuttuu vasta, kun maailman 4 sisältämä ihmisen idea olisi journalismispesifi eikä yleinen. En näe, miten tämä ero vaikuttaisi ihmisen vapaaseen intentionaalisuuteen. Vetäisin tässä yhtäläisyysmerkit journalistisen vapauden ja ihmisen vapauden välillä, sillä journalismia toteuttavat ihmiset. Jos journalistinen vapaus kaatuu maailman 4 fundamentaalisen roolin vajavaiseen perusteluun se kaatuu korhosineen ja malmbergeineen.

Välillä ei ole kuin veteen piirretty viiva.

SINGGEMEINSCHAFT der SAJ u. JSV

SING-ABEND

am Sonntag, den 28. März 1926, abds. 8 Uhr
in der Aula des Städt. Lyzeums, kleine Helle

PROGRAMM

1. WACH AUF, DU DEUTSCHES REICH
aus dem 16. Jahrhundert
2. ES IST EIN SCHNITTER, DER HEISST TOD
aus dem 17. Jahrhundert. Satz von Walter Reia
3. ROSMARIENBAUM
Kantate für Chor und Instruments von Walter Reia
Weise aus Nicolais „kleinem feynem Almanach“ 1777
4. GETHSEMANE
Altes Passionalied. Satz von Fritz Jöde
5. KOMM SÜSSE FREIHEIT
Duett aus einem Oratorium von Händel
mit Geige und Cello

P A U S E
